

Vegyesek.

— Az Erdélyi Muzeumegylet természettudományi szakosztálya az Erdélyi Muzeumegylet igazgató választmányának 1881. jan. 8-án tartott ülésében a kiadványokra szánt évi általány felemelése tárgyában a következő indítványt terjesztette elő:

Tekintetes igazgató választmány!

Az orvos- természettudományi társulat választmánya természettudományi szakosztályunkhoz át irt az iránt, hogy egy háromtagu bizottságot küldjünk ki, mely a nevezett társulat választmányának három kiküldöttjével vegyes bizottsággá alakulva tegyenek betérjesztést mindkét részről az iránt: „mi módon lehetne az Erdélyi Muzeumegylet és az Orvos-termezettudományi társulat által közösen kiadott „Orvos-termezettudományi Értesítő“ munkatársait némi írói díjban, a népszerű estélyek felolvasóit pedig valamelyes tiszteletdíjban részesíteni?“

E kérdés felvetésének indokai a következők voltak.

Ez országrész irodalmi önállóságának bebizonyítása, fenntartása és fejlesztése szempontjából — az orvos-termezettudományokat illetőleg — kétségen kívül fontossággal bír az, hogy itt Kolozsvárt, mint egyetemi székhelyen az orvos-termezettudományok köréből állandóan egy szak- és tudomány terjesztő folyóirat bocsájtassék közre. Az orvos-termezettudományi társulat czime alatt csoportosult szakférfiak és tanítványaik, kikhez az utóbbi évben szakosztályunk is csatlakozott, a lefolyt öt év folyamán, mely alatt körülbelül 100 tudományos ülésen közel 200 értekezés adatott elő, és a mely értekezések és előadások eddigelő 5 kötetben látnak napvilágot, megmutatták azt, hogy itten meg van a kellő munkaerő és anyag egy ily folyóirat folytonos fenntartására, mely előtüntetheti mindenkor azt, hogy az ország e második kultur központjában tényleg folyik az önálló tudomány fejlesztés munkája, hogy az szakadatlanul fenntartható és folyton folyvást fejleszthető. E folyóirat öt éven keresztül, mint ismeretes, minden írói tiszteletdíj nélkül állítottott ki.

Noha a közreműködő szakférfiak eddig tapasztalt ügybuzgalma kilátást nyujt arra, hogy az általok felkarolt eszme mellett ezentul is oly kitarással fognak küzdeni mint eddigelő, mindazonáltal méltányos az, hogy ez írók áldozatkészégökért, hogy irodalmi dolgozataikat nem küldik el a főváros írói díjakat nyujtó közlönyének, vagy a tudományos akadémiának, hanem azoknak itt megjelentetése által hozzájárulnak egy localis tudományos irodalmi mozgalom megteremtéséhez, valamelyes írói díjban részesüljenek.

Az Erdélyi Muzeumegylet természettudományi szakosztálya és az Orvos-termezettudományi társulat által rendezett természettudományi estélyek az el-

mult öt év alatt meglehetősen népszerűkké lettek. Városunk minden rendű és rangu tagja szívesen megjelen azokon. E természettudományi estélyeknek több kultur jelentőségök van, mint első pillanatra mutatkozik. Századunk kétségen kívül a természettudományok korszaka. Ősmereteinek, vívmányainak hatása ma már meglátszik a gondolkodás minden terén, tudalommal vagy tudalmatlanul mutatkozik az a társadalom minden rétegének esze járásán a legmagasabbaktól a legalsóig, a hol tisztán a maga igaz valójában van felfogva, e hatás kétségen kívül üdvös, a hol csak félszegül terjed el, romboló, hitet, erkölcsöt, társadalmat megrázkodtató. Napjainkban, midőn a sajtó minden ágában annyi sok esetben tulhajtott természettudomány népszerűsítéssel találkozunk, melynél a legtöbb esetben hiányzik a kellő mérséklet a tudományos tapasztalatokból levont következtetések közzétételében midőn az érdekesség kedvéért a tudományilag való oly gyakran összekevertetik a költöttelkkel: a köztudalom kellő mederben tartása szempontjából kétségen kívül szükséges, hogy magok a szakférfiak és nem a szakkedvelő hírlapírók vegyék kezökbe a tudomány népszerűsítés munkáját. Erre kiválólag alkalmasoknak bizonyultak úgy külföldön, mint nálunk a fővárosban a természettudományi társulat által kezdeményezett szabad bemenetű természettudományi estélyek, melyeken szakemberek tartanak a nagy közönség ismeret-köréhez mért demonstratív előadásokat. Ezt honosította meg az Orvos természettudományi társulat itt Kolozsvárt, még pedig, mint a közönség élénk részvéte mutatja, elég sikerrel. Mind a két egyesület érdekében áll e természettudományi estélyek fenntartása továbbra is. Ezek hozzák mind a kettőt leginkább össze a nagy közönséggel, a melynek természettudományi ismeretkörét tágítani feladata körébe vonta mind a kettő. Ez előadások tartása azonban meglehetősen fáradságos. Egy demonstratív népszerű előadás, ha az kellőleg ki van dolgozva, több hetét igénybe veszi a szaktanárnak. Tapasztalat mutatja, hogy szakelőadásokat önálló értekezésekkel általában véve szívesebben tartanak, mint népszerű előadásokat. A pesti természettudományi társulat, hogy a szakférfiak érdeklődését e népszerű előadások tartása iránt folytonosan éberan tartsa, a demonstratív előadásokat szép tiszteletdíjban részesíti, egy előadásért 80 frtban. Kívánatos, hogy e díjazás a mi természettudományi estélyeink előadásaiért is szokásba jöjjön.

Díjazandó lenne pedig az eddigi adatok alapján évenként 30—35 nyomatott ivnyi irodalmi munkálat és hét természettudományi estély ugyannyi előadása.

A vegyes bizottságban szakosztályunk részéről Mosel Antal alelnök, Cseh Lajos bányatanácsos és Berde Áron egyetemi tanár urak, az Orvos-termesztudományi társulat választmányára részéről pedig a három szerkesztő vettek részt.

E vegyes bizottság két ülésben az indítványt behatóan megbeszélvén, a következőkben állapodott meg, és egy szakosztályunknál, mint az Orvos-termesztudományi társulat választmányánál a következőket hozta javaslatba.

1-ör az „Orvos-termesztudományi Értesítő“ munkatársai nyomtatott ivként 20 frt írói díjban részesüljenek.

2-szor. A népszerű estélyek előadói egy estélyért 30 frt tiszteletdíjat és ezenkívül az Értesítőben megjelenendő munkájukért egy nyomott iv után járó írói díjat kapjanak.

3-szor. Az így felmerülő kerülből 1000 frtnyi költség-többlet fedezése szempontjából pedig, miután a muzeum-egylet természettudományi szakosztályának 950 frtnyi átalányát és az Orvos-termesztudományi társulat átlag 500 frtra menő évi jövedelmét jelenleg az „Értesítő“ nyomdai kiállítása és a „termesztudományi estélyek“ anyagi kiadásai teljesen felemésztik — kéressék fel az „Erdélyi Muzeum Egylet“ igazgató válaszmánya az iránt, hogy a legközelebbi évi közgyűlésén a természettudományi szakosztály kiadványaira szánt átalánynak a mostani 950 frtról 2000 frtra emelését hozza javaslatba.

A vegyes bizottság e javaslatát szakosztályunk 1880. decz. 5-én tartott rendkívüli gyűlésén egyhangulag elfogadta és ennek alapján a tek. igazgató válaszmány elé a következő indítvány beterjesztését határozta el.

„Tekintetbe véve azt, hogy alapszabályaink 6. §-a c. pontja értelmében egyesületünk tagjainak a honismeret érdekében tett buvárlatait díjazhatja, tudományos munkák kiadását elősegítheti, tekintetbe véve továbbá azt, hogy a természettudományi szakosztály által az Orvos-termesztudományi társulattal egyesülve kiadott „Orvos-termesztudományi Értesítő“-nek az eddigi terjedelemben kiadhatása, valamint a két társulat által közösen rendezett természettudományi estélyek fenntarthatása érdekében szükségesnek látszik az, hogy az „Értesítő“ munkatársai írói díjban-, az estélyek előadói pedig tiszteletdíjban részesíttessenek; a természettudományi szakosztály azon indítvánnyal lép a tek. igazgató válaszmány elé miszerint az eddigi 950 frtnyi évi átalánya 2000 frtra emelését k'eszközölni és ez iránt az 1881-diki közgyűlés jóváhagyását kikérni méltóztassék.“

Kelt Kolozsvárt. Az Erdélyi Muzeumegylet természettudományi szakosztályának 1880. decz. 5-én tartott rendkívüli üléséből. H ö g y e s E n d r e, jegyző.

Ez indítványra az igazgató válaszmány márczius 17-iki ülése a természettudományi szakosztály kiadványokra szánt 1881 dik évi átalányát az eddigi 950 frtról 1500 frtra emelte, a mit az Erdélyi Muzeumegylet 1881-dik év márczius 20-diki közgyűlése jóváhagyott.

Szakosztályi ügyek.

Az 1881. jan. hó 22-én tartott orvosi szakülésén.

1. Klug Nándor tart előadást „A szivlökés egyes szakaszainak időarányáról.“ Ez előadást jelen füzet közli. — Azután:

2. Szilágyi Ete mutat be egy színvegyítő készüléket, mely áll két gyöngö crown-üveg prizmából, melyek egy csőbe úgy vannak befoglalva, hogy rövid élük érintkeznek. A készülék oly módon tartatik szem elé, hogy a két prisma érintkezési vonala felezze a látát.

A láta egyik felén tehát az egyik, másik felén a másik prisma által irányítva fény fog a szembe hatolni, mindenik prisma elé külön egy színes foltot lehet helyezni, oly távolban egymástól, hogy a két színes folt képe a reczegen fődje egymást egészen, vagy csak félig. Szükséges, hogy a prizmák crown-üvegből legyenek és gyöngö törőszöglettel birjanak, hogy a vegyítendő színes foltok